

SOSYAL GÜVENLİK REFORMUNA BARDAĞIN DOLU TARAFINDAN BAKMAK

Cevdet CEYLAN*

I-GİRİŞ:

Sosyal Güvenlik Reformu Kasım 2002’de 58’inci Hükümetin açıkladığı “Acil Eylem Planı” içerisinde yer almıştır. 2002 yılı Kasım ayından bu yana sürdürülen reform çalışmaları çerçevesinde Sosyal Güvenlik Reformu kapsamında hazırlanan Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 16/6/2006 tarihinde yayınlanmış ancak, Anayasa Mahkemesinin 15/12/2006 tarihinde bazı maddelerinin iptali yönünde verdiği karar doğrultusunda Kanun’un yürürlük tarihi önce 1/7/2007’ye, sonra 1/1/2008’e son olarak da 1/6/2008’e ertelenmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı çerçevesinde yeniden ele alınan Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda değişiklik yapan 5754 sayılı Kanun 8/5/2008 tarihinde yayımlanmıştır. Kanunun yürürlük tarihi bazı maddelerde yayım, bazı maddelerde 30/4/2008, bazı maddelerde 1/7/2008, ağırlıklı olarak da 2008 yılı Ekim ayı başı olarak belirlenmiştir.

Sosyal güvenlik reformunun amacı aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Sosyal güvenlikte norm ve standart birliğinin sağlanması,
- Genel Sağlık Sigortası sisteminin kurulması,
- Sosyal güvenlik kurumlarının tek çatıda birleştirilmesi,
- Sosyal yardım ödemelerinin toplulaştırılması,

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kamuoyunda hep olumsuz yanlarıyla ele alınmış, tartışmalar toplumun tümünü ilgilendirmeyen konularla sınırlı kalmıştır. Oysa ki bu Kanunun SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı

* Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişi Sigortalı Emeklilik İşlemleri Daire Başkan V.

sigortalıları ve iştirakçileri ile işverenler yönünden getirileri ve olumlu yanları da vardır. Maalesef Kanunun bu yönleri hep dikkatten kaçmıştır. Yazımızda Kanunun getirilerini ve olumlu yanlarını anlatmaya çalışacağız.

II-REFORMUN GETİRİLERİ:

1-Bağ-Kur Sigortalıları Yönünden:

- Bilindiği üzere Bağ-Kur da 24 basamaktan oluşan bir basamak sistemi vardır. 1-12 nci basamaklarda bekleme süresi bir yıl olup, 12 nci basamağa kadar yükseltme Kurumca talebe bakılmaksızın otomatikman yapılmaktadır. Sigortalı bulunduğu basamaktan % 20 malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi ve % 20 sağlık sigortası primi olmak üzere toplam % 40 prim ödemektedir. Yeni Kanunla kazançla orantısız prim ve emekli aylığına sebep olan basamak sistemi kaldırılarak prime esas kazancın alt ve üst sınırı arasında olmak kaydıyla beyan usulüne göre prim ödeme öngörülmüştür. Yani sigortalı 608,40 YTL ile bunun 6,5 katı arasında belirleyeceği bir matrah üzerinden % 33,5 ila %39 prim oranı arasında prim ödeyecektir
- Bağ-Kur sigortalılarının bir den fazla şirket ortaklığının söz konusu olması halinde tek bir beyanda bulunmaları yeterli olacaktır.
- Mevcut uygulamada, Bağ-Kur sigortalıları ve bakmakla yükümlü ol-

duğu yakınlarının sağlık yardımlarından yararlanabilmeleri için prim borcunun bulunmaması gerekmektedir. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile hastaneye başvurduğu tarihte 60 günden fazla borcu olmayan Bağ-kur sigortalıları ve yakınları sağlık hizmetlerinden faydalanabilecektir. Bir aya ait primin takip eden ayın sonuna kadar ödenebilmesi nedeniyle uygulamada 60 günlük süre 90 güne kadar çıkabilecektir.

- Sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için mevcut uygulamada; Bağ-Kur sigortalılarında 240 gün prim ödeme şartı bulunmaktadır. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile bu süre 30 gün olarak belirlenmiştir
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bağ-Kur sigortalılarına ilk kez, iş kazası veya meslek hastalığı yada analık halinde yatarak tedavi süresince ve yatarak tedavi sonrası bu tedavinin gereği istirahat raporu alınan süreler için 90 gün prim ödemiş olmak şartıyla geçici iş göremezlik ödeneği verilecektir. Bağ-Kur sigortalısı kadının analığı halinde doğumdan önceki ve sonraki 8'er haftalık sürede (çoğul gebelikte doğumdan önceki süreye 2 hafta ilave edilecek) geçici iş göremezlik ödeneği verilebilmesi için yatarak tedavi şartı aranmayacaktır.

- Analık sigortasından sigortalı kadına veya sigortalı olmayan karısının doğum yapması nedeniyle sigortalı erkeğe, kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadına ya da gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşine, her çocuk için yaşaması şartıyla aktif sigortalılar için doğumdan önceki 1 yıl içinde 120 gün prim ödenmiş olunması halinde emzirme ödeneği verilecektir.
- Mevcut uygulamada Bağ-Kur sigortalılarından, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu çalışma gücünün 2/3 ünü kaybedenler malullük aylığından faydalanmakta, 2/3 ün altındaki çalışma gücü kayıplarında herhangi bir hak tanınmamaktadır. Ancak Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücü en az %10 oranında azalmış bulunduğu tespit edilen sigortalılara sürekli iş göremezlik geliri ödenecektir.
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ilk kez, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ve ya sürekli iş göremezlik geliri almakta iken ölen Bağ-Kur sigortalısının bakımını yükümlü olduğu kimselere sürekli iş göremezlik geliri bağlanma imkanı getirilmiştir.
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ilk kez, Bağ-Kur sigortalılığından dolayı ölüm gelir ve-

ya aylığı almakta iken evlenen yetim kız çocuklarına almakta oldukları aylığın 24 katı tutarında evlenme yardımı yapılacaktır.

- Mevcut Bağ-Kur kanununda, sigortalının malul sayılması için çalışma gücünün 2/3 ünü (%66,6) kaybetmesi gerekirken, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile, çalışma gücünün veya iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün %60'ını kaybedenler malul sayılmıştır.
- Bağ-Kur kanununda, sigortalılığın başlangıç tarihinden önce malul sayılmayı gerektirecek hastalık veya özrü bulunan sigortalılara hiçbir ayrıcalık tanınmaz iken, sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce malul sayılmayı gerektirecek derecede hastalık veya özrü bulunan ve bu nedenle malullük aylığından yararlanamayan sigortalılara, en az 15 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 3960 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olmak şartıyla yaşlılık aylığı bağlanma imkanı getirilmiştir.
- Mevcut uygulamada Bağ-Kur sigortalıları yönünden, çalışma gücündeki kayıp oranları %60'ın altında olan sigortalılar için hiçbir düzenleme yer almaz iken, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile çalışma gücündeki kayıp oranları %40 ila

%59 arasında olan sigortalılara yaş şartı aranmaksızın 16-18 yıl sigortalılık süresi ve 4320- 4680 gün prim ödemiş olmak kaydıyla yaşlılık aylığı bağlanma imkanı getirilmiştir.

- Mevcut uygulamada 2926 sayılı Kanuna tabi tarımsal faaliyette bulunan Bağ-Kur sigortalıları için 1479 sayılı Kanuna tabi esnaflardan daha düşük prim alınmakta (1.basamak için normal Bağ-Kur'lulardan 200 YTL prim alınırken tarım Bağ-Kur'lulardan 87 YTL prim alınmakta), köy muhtarlarından ise esnaflardan alınan prim düzeyinde prim alınmaktadır. Yeni Kanunda, hem tarım Bağ-Kur'lulardan hem de köy muhtarlarından 15 günlük prim alınmak suretiyle 30 gün hizmet kazanmaları sağlanmıştır. (Asgari prim tutarı 102 YTL) Ancak 15 günlük süre her yıl bir gün artırılarak 15 yıl sonra 30 güne tamamlanacaktır.

- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Anonim Şirketlerin kurucu ortakları zorunlu sigortalılık kapsamından çıkarılmıştır. Ancak, getirilen geçici madde ile daha önce 1479 sayılı Kanunun 24 üncü maddesine tabi olarak sigortalı olanlardan Kanunun yürürlük tarihinden itibaren 6 ay içinde talepte bulunanların sigortalılığı devam ettirilecek, talepte bulunmazlarsa sigortalılıkları kanunun yürürlük tarihi itibarıyla sona erdirilecektir.

- 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna tabi jockey ve antrenörler 4 b (kendi nam ve hesabına çalışan) statüsünde sigortalı sayılmışlardır.

2-SSK Sigortalıları Yönünden:

- 506 sayılı Kanunda, hastalık sigortasından yararlanmak için sigortalının kendisi için 90 gün, bakmakla yükümlü olduğu kimseler için 120 gün hastalık sigortası primi ödenmesi gerekirken, bu süre Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 30 güne düşürülmüştür.

- 506 sayılı Kanunda, çalışma gücünün 2/3 ünü (%66,6) veya iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az %60'ını kaybedenler malul sayılır iken, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile hem çalışma gücü kayıp oranı hem de meslekte kazanma gücündeki kayıp oranı en az %60 olanlar malul sayılmıştır.

- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ölüm aylığından faydalanmak için en az 1800 prim gün sayısı şartı getirilmektedir. Ancak, hizmet akdi ile çalışan sigortalılar için ayrıcalık tanınarak, borçlanma süreleri hariç 5 yıl sigortalılık süresi 900 gün prim gün sayısı olan sigortalıların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanma imkanı getirilmiştir.

- SSK sigortalılarına mevcut uygulamada hastalık ve analık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği verilebilmesi için, doğumdan önceki veya iş göremezliğin başladığı tarihten önceki 1 yıl içinde 120 gün prim ödeme şartı aranmakta iken, bu süre Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 90 güne indirilmiştir.
- Mevcut uygulamada SSK'da, yalnızca aktif sigortalılara emzirme yardımı verilmekte iken, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile, kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadına ya da gelir veya aylık alan erkeğin sigortalı olmayan eşine, yani pasif sigortalılara her çocuk için yaşaması şartıyla emzirme ödeneği verilecektir.
- Mevcut uygulamada, sigortalının ölümü halinde ana-babaya ölüm tarihinde dul ve yetimlerden artan hisse varsa yalnızca 1 çocuğundan gelir/aylık bağlama imkanı var iken, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile, birden fazla çocuğundan aylık/gelir bağlanması imkanı getirildiği gibi, sigortalının ölüm tarihinde değil, sonradan da artan hissenin olması halinde aylık/gelir bağlanması öngörülmüştür. Ayrıca ana-babanın 65 yaşın üstünde olması halinde artan hisse şartı aranmayacaktır.
- Mevcut uygulamada 506 sayılı Kanuna göre, 1/1/2000 tarihinden itibaren sigortalı olup, malûllük aylığı

bağlanacak sigortalılar ile ölen sigortalıların hak sahiplerine bağlanacak aylıklarda asgari, malullükte 212,94 YTL, ölümden bir hak sahibi var ise 170,35 YTL, iki hak sahibi var ise 191,65 YTL aylık bağlanmaktadır. Yeni Kanunun geçici maddesinde yer alan düzenleme ile 1/1/2000 tarihinden itibaren sigortalı olup, 1/10/2008 tarihinden önce malûllük aylığı bağlanması için tahsis talebinde bulunan sigortalılar ile ölen sigortalıların hak sahiplerine bağlanan aylıklar, 506 sayılı Kanunun geçici 89 uncu maddesinde belirtilen alt sınır aylığı esas alınarak aylık başlangıç tarihi itibarıyla yeniden hesaplanacak ve oluşacak farklar bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren dört ay içerisinde ilgililere ödenecektir. Yani malullük aylığı alanların asgari aylığı 532,25 YTL'ye, ölümden bir hak sahibi var ise 450,18 YTL, iki hak sahibi var ise 491,21 YTL'ye yükseltilecek ve aylıkların başlangıç tarihinden itibaren oluşan farklar 1/10/2008 tarihinden itibaren 4 ay içinde ödenecektir.

- 506 sayılı Kanunda yer alan itibari hizmet süresinin yerine fiili hizmet zammı uygulaması getirilerek kapsam genişletilmiş, sigortalılık süresi yerine prim ödeme gün sayılarına iş koluna göre 60, 90 ve 180 gün ilaveler getirilmiş, itibari hizmet süresinden faydalanmak için öngörülen 3600 günlük staj süresi kaldırılmıştır.

- Aylık bağlama oranları hesaplanırken mevcut uygulamada 360 günden eksik süreler hesaplamada dikkate alınmaz iken, yeni Kanunla 360 günden eksik sürelerin orantılı olarak dikkate alınması öngörülmüştür.
 - Mevcut uygulamada, yaşlılık ve ölüm toptan ödemelerinde, sigortalı adına ödenen yaşlılık, malullük ve ölüm sigortaları primleri faizsiz olarak iade edilmekte iken, yeni Kanunla bu primlerin güncelleme katsayısı ile güncellenerek iade edilmesi getirilmiştir.
 - İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine bağlanacak gelir ve verilecek ödenekler için, iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde kusuru bulunan hak sahiplerine Kurumca rücu edilmeyecektir.
- 3-Kamu Görevlileri Yönünden:**
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun yürürlük tarihinden önce kamu görevlisi olanlara 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu uygulanmaya devam edecektir.
 - Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra kamu görevlisi olanlar, aylık bağlama şartları, aylıklarının hesabı, güncelleme katsayısı, aylık bağlama oranı, alınacak prim bakımından Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabi olacaktır.
 - Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun kısa vadeli sigorta kollarına (iş kazası, meslek hastalığı, analık) ilişkin hükümleri devlet memurlarına uygulanmayacaktır.
 - Emekli sandığı kanununa göre ölüm aylığından faydalanmak için 10 yıl iştirakçi olmak şartı aranırken , Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ölüm aylığından faydalanmak için 1800 gün prim ödemiş olmak yeterli olmaktadır. Ayrıca getirilen geçici madde ile kanunun yürürlük tarihinden önce ölen ve hizmet yılı 5 yıldan fazla 10 yıldan az olan iştirakçilerin hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanma imkanı getirilmiştir.
 - 5434 sayılı Kanununun ek 79 uncu maddesine göre şehit ve gazi çocuklarına her yıl için ödenmekte olan eğitim ve öğretim yardımı (ilk öğretim için 618, ortaöğretim 927, yüksek öğrenim 1.237 YTL) yeni Kanunla % 25 oranında artırılmıştır.
 - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa memur olacaklar için prime esas kazanç matrahına makam tazminatı, temsil tazminatı ve özel hizmet tazminatı dahil edilmiştir. Ayrıca makam ve unvana bağlı aylık bağlanması yerine, prime esas tutulan kazançta göre aylık bağlanan bir sistem getirilmiştir.
 - 5510 sayılı Kanunu değiştiren 5754 sayılı Kanunla 2022 sayılı Kanuna

geçici madde eklenerek, 2022 sayılı Kanun kapsamındaki kişilere yersiz ödenen ve geri alınması gereken aylıklar ile bunlardan doğan ceza ve faizler terkin edilmiştir, ayrıca ilgililer hakkında herhangi bir idari ve icra-i takibat yapılmayacaktır.

- Terörle mücadele kapsamında aylık bağlanmış maluller ile aynı kapsamda vazife malullüğü aylığı alan er ve erbaşlar, 4 a(SSK), 4 b(Bağ-Kur), veya 4 c(Emekli Sandığı) kapsamında tekrar çalışmaya başlasalar bile aylıkları kesilmeyecektir.

- 5434 sayılı Kanuna göre, evlenmeleri sebebiyle dul ve yetim aylığı kesilen kız çocuklara almakta oldukları dul veya yetim aylıklarınının 12 aylık tutarı evlenme ikramiyesi olarak ödenmekte iken, yeni Kanunla bu miktar 24 kata çıkarılmıştır.

- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile, 4a ve 4 b sigortalıları için öngörülen iş kazasının yerine kamu görevlileri için vazife malullüğü ikame edilmiştir. Mevcut uygulamada, kamu görevlilerinin geçirdiği kaza işiyle ilgili olmadığı müddetçe vazife malullüğü aylığına hak kazanılamazken, vazife malullüğünün kapsamı genişletilerek işyerinde meydana gelen tüm kazalar işiyle ilgili olup olmadığına bakılmaksızın vazife malullüğü kapsamında değerlendirilmiştir.

4-Genel Sağlık Sigortası Yönünden:

- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda, aile içindeki gelirin kişi başına düşen aylık tutarı brüt asgari ücretin üçte birinden az olanların primlerinin devlet tarafından ödenmesi imkanı getirilmiştir. Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilen aile içindeki gelirin kişi başına düşen aylık tutarı 202,8 YTL'den daha az olanların GSS primleri devlet tarafından karşılanacaktır. Asgari ücretin üçte biri ile asgari ücret arasında geliri olanlar (202,8-608,40 YTL) asgari ücretin üçte biri üzerinden % 12 (24,3 YTL), Asgari ücret ile asgari ücretin iki katı arasında geliri olanlar (608,40-1.216,8 YTL) asgari ücret üzerinden %12 (73,008 YTL) , asgari ücretin iki katından daha yüksek geliri olanlar (1,216,8 den fazla) asgari ücretin iki katı üzerinden %12 (146,016 YTL) prim ödeyeceklerdir.

- 18 yaşını doldurmamış olan çocuklar genel sağlık sigortalısı sayılacaktır.

- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile, 18 yaşını doldurmamış olan kişiler, bakıma muhtaç kişiler, acil haller, iş kazası ve meslek hastalığı halleri ile bulaşıcı hastalıklarda şartsız sağlık hizmetlerinden yararlanma imkanı getirilmektedir.

- Mevcut uygulamada alınacak ilave ücretlerle ilgili herhangi bir üst sınır bulunmamaktadır. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda, sözleşmeli özel sağlık hizmeti sunucuları ile vakıf üniversitelerinin, Fiyatlandırma Komisyonunca tespit edilecek tutarın bir katına geçmemek üzere alabilecekleri ilave ücretin tavanının belirleme konusunda Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.
- Kamu sağlık hizmeti sunucuları ise otelecilik hizmeti ile istisnai sağlık hizmetlerinde Fiyatlandırma Komisyonunca belirlenecek ücretin 3 katına kadar ilave ücret alabilecek, bunun dışındaki hizmetlerden dolayı ilave ücret talep edemeyecektir.
- Koruyucu sağlık hizmetleri ilk defa sosyal güvenlik kapsamına alınmaktadır.
- Aşağıda sayılan sağlık hizmetlerinden katılım payı alınmayacaktır.
 - a) İş kazası ile meslek hastalığı halleri ile askerî tatbikat ve manevralarda sağlanan sağlık hizmetleri.
 - b) 75 inci maddede yer alan afet ve savaş hali nedeniyle sağlanan sağlık hizmetleri.
 - c) Aile hekimi muayeneleri ve kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri.
 - d) Sağlık raporu ile belgelendirilmek şartıyla; Kurumca belirlenen kronik hastalıklar ve hayati önemi haiz 68 in-

ci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sağlık hizmetleri ile organ, doku ve kök hücre nakli.

e) Kurum tarafından yaptırılan kontrol muayeneleri.

5- Kadın Sigortalılar Yönünden:

- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ilk kez, başkasının sürekli bakımına muhtaç derecede özürli çocuğu bulunan kadın sigortalılara, bu Kanundan sonra geçen hizmet sürelerinin dörtte birinin hem toplam prim ödeme gün sayılarına eklenmesi hem de bu sürelerin emeklilik yaşından indirilmesi sağlanmıştır. Yani özürli çocuğu bulunan kadın sigortalılara bir nevi yıpranma payı verilerek daha erken emekli olmalarına imkan sağlanmıştır.
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ilk kez, kanunları gereği verilen ücretsiz doğum ya da analık izni süreleri ile hizmet akdi ile çalışan (SSK'lı) sigortalı kadının, iki defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonra iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla hizmet akdine istinaden işyerinde çalışmaması ve çocuğunun yaşaması şartıyla talepte bulunulan süreleri borçlanma imkanı sağlanmıştır.
- Mevcut uygulamada yetim gelir/aylığı alan kız çocuklara 24 aylık tutarındaki evlenme yardımı verilmesi halinde, bu süre zarfında evlenme her-

hangi bir sebeple son bulsa dahi gelir/aylık bağlanmaz ve sağlık yardımları verilmez iken, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile, yetim kız çocukları evlenmenin sona erdiği tarihten 24 aylık sürenin dolduğu tarihe kadar genel sağlık sigortalısı sayılmıştır.

6-İşverenler Yönünden:

- Ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri için işverenler ile yaşlılık, malullük ve ölüm sigorta kolları yönünden topluluk sözleşmesi yapılmakta veya talepte bulunmaları halinde isteğe bağlı sigortalı hükümleri uygulanarak %25 oranında prim ödenmekte iken, yeni Kanunla bunlar 4 a kapsamında sigortalı sayılacak ve bunlar hakkında kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası hükümleri uygulanacaktır. Prim oranları % 13,5 ila % 19'a düşürülerek bu işverenlerin prim yükü azaltılmıştır.
- Mevcut uygulamada, SSK'da yalnızca inşaat işyerlerinde işe başlayan sigortalılar için aynı gün sigortalı işe giriş bildirgesi verilebilmekte iken, yeni Kanunla balıkçılık ve tarım işyerlerinde işe başlatılacak sigortalılar içinde bu imkan getirilmiştir.
- Mevcut uygulamada ilk defa tescil edilecek işyerlerinde sadece işyeri bil-

dirgesinde belirtilen sigortalılara ait sigortalı işe giriş bildirgesi için 1 aylık süre öngörülmekte iken, Yeni Kanunla Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde; ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlayan sigortalılar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar sigortalı işe giriş bildirgesini verme imkanı getirilmiştir.

- İş kazalarını bildirim süreleri 2 günden 3 güne çıkarılmış ve iş kazasının işverenin kontrolü dışındaki bir yerde meydana gelmesi halinde bildirim süresinin öğrenme tarihinden itibaren başlaması öngörülmüştür.
- Maliye Bakanlığındaki uygulamaya benzer uzlaşma müessesesi getirilmiştir. Buna göre, devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılan asgari işçilik incelemesi sonucunda tespit edilen ve sigortalılara mal edilemeyen prim, gecikme cezası, gecikme zammı ile idari para cezalarının Kurum ile işverenler arasında uzlaşma yoluyla çözüme kavuşturulması sağlanmıştır.

7-Ortak Yönlerden:

- 1/5/2008 tarihinden önce sigortalı olanlardan, kanunun yürürlük tarihi (1/10/2008) itibariyle 3600 prim gün sayısını doldurmamış olanlar için, Kanunun yürürlük tarihinden sonra 3600 günden eksik günlerin 3600 gü-

ne tamamlanması için geçen her 360 gün için aylık bağlama oranı %2 yerine %3 uygulanacaktır.

- Mevcut uygulamada SSK sigortalıları açısından iş kazası veya meslek hastalığı sonucu iş göremezlik derecesi %50'nin altında olup, ölüm nedeni iş kazası veya meslek hastalığı olmayan sigortalıların yakınlarına gelir bağlanmaz iken, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ilk kez hem SSK hem de Bağ-Kur sigortalıları için bu durumdaki sigortalıların hak sahiplerine de gelir bağlanma imkanı getirilmiştir.

- Mevcut uygulamada Bağ-Kur sigortalıları yönünden alt sınır uygulaması bulunmamakta, SSK sigortalıları için ise alt sınır asgari ücretin %35'i olarak uygulanmaktadır. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda, tüm sigortalılar yönünden alt sınır aylığı sigortalının hizmetinin geçtiği yıllara ait asgari kazançlarının güncellenmiş değerinin % 35'i, bakmakla yükümlü olduğu eşi veya çocuğu olan sigortalılar için % 40'ı olarak belirlenmiştir.

- Hem Bağ-Kur hem de SSK sigortalıları yönünden, geçirilen iş kazası veya meslek hastalığı sonucu sürekli başkasının bakımına muhtaç durumda olan sigortalılara bağlanacak gelir asgari ücretin % 85'inden az olamayacaktır.

- Kamu idaresine ait işyerlerinde çalıştırılan sigortalıların iş sözleşmesinin askıda kaldığı (iş kazasına uğraması, hamile kalması ve doğum yapması, yasadan doğan görevlerini yerine getirmesi, doğal afetler, tutuklanma, mahkum olma vb.) aylara ait genel sağlık sigortası primi, ilgili kamu idaresince ödenecek ve bunlar bu sürede sağlık yardımlarından faydalanacaktır

- İsteğe bağlı sigortalılıkta mevcut uygulamada, SSK'da 1080 gün prim ödeme, Emekli Sandığında 10 yıllık hizmet şartı aranmakta, Bağ-Kur'da ise ev kadınları için süre şartı aranmaktadır. İsteğe bağlı sigortalılar mevcut uygulamada sağlık yardımlarından yararlanamamaktadırlar. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda, isteğe bağlı sigortalılık Bağ-Kur sigortalılığı kapsamına alınmış, isteğe bağlı sigortalılık için süre şartı kaldırılmış, sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde bulunan Türk vatandaşlarına da bu hak verilerek kapsam genişletilmiş ve sağlık yardımlarından yararlanma imkanı getirilmiştir. Ayrıca, ay içinde 30 günden az çalışan sigortalılara eksik sürelerini isteğe bağlı sigortayla tamamlama hakkı verilmiştir.

- 1/1/1989 tarihinden sonra zorunlu göçe tabi tutulan(Bulgaristan göçmenleri) kimselerden, Türk vatandaşı olup Türkiye'de ikamet eden ve 2022

sayılı Kanun dahil olmak üzere sosyal güvenlik kuruluşlardan gelir veya aylık almamak koşulu ile yurt dışında geçen ve belgelendirilen çalışma sürelerini borçlanma imkanı getirilmiştir.

III-SONUÇ:

Sosyal Güvenlik Kurumları 2007 yılında 25 milyar YTL açık vermiş ve 33 milyar YTL genel bütçeden transfer yapılmıştır. Bu 2007 bütçe gelirlerinin %17,4'üne tekabül etmektedir. Yapılan transferlerin GSMH oranı 2007 yılında 5,1'e çıkmıştır. Maastricht kriterlerine göre sosyal güvenlik dahil bütçe açıklarının GSMH oranı en fazla %3 olmalıdır.

Sosyal Güvenlik açıklarımız ileride AB ye giriş sürecinde de karşımıza engel olarak çıkacaktır. İleriye dönük yapılan yaş projeksiyonlarına göre, sistemi sürdürülebilir hale getirmek için önümüzde 30 yıl gibi kısa bir süreç bulunmakta olup, bu süreç iyi değerlendirilmez ise Ülkemiz ileride maalesef daha radikal önlemler almak zorunda kalacaktır.

KAYNAKÇA

T.C. Yasalar (2006). **5510 sayılı Sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu**, Ankara : Resmi Gazete

